

Музикологија

Часопис Музиколошког института САНУ

Musicology

Journal of the Institute of Musicology SASA

~

30 (I/2021)

~

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК / EDITOR-IN-CHIEF

Александар Васић / Aleksandar Vasić

РЕДАКЦИЈА / EDITORIAL BOARD

Ивана Васић, Јелена Јовановић, Данка Лајић Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић,
Весна Пено, Катарина Томашевић /

Ivana Vesić, Jelena Jovanović, Danka Lajić Mihajlović, Ivana Medić, Biljana Milanović, Vesna Peno,
Katarina Tomašević

СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ / EDITORIAL ASSISTANT

Милош Браловић / Miloš Bralović

МЕЂУНАРОДНИ УРЕЂИВАЧКИ САВЕТ / INTERNATIONAL EDITORIAL COUNCIL

Светислав Божић (САНУ), Џим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Схоут (Амстердам), Јармила
Габријелова (Праг), Разија Султанова (Лондон), Денис Колинс (Квинсленд), Сванибор Петан
(Љубљана), Здравко Блажековић (Њујорк), Дејв Вилсон (Велингтон), Данијела Ш. Берд
(Кардиф) / Svetislav Božić (SASA), Jim Samson (London), Albert van der Schoot (Amsterdam),
Jarmila Gabrijelova (Prague), Razia Sultanova (Cambridge), Denis Collins (Queensland), Svanibor
Pettan (Ljubljana), Zdravko Blažeković (New York), Dave Wilson (Wellington), Danijela S. Beard
(Cardiff)

Музикологија је рецензирани научни часопис у издању Музиколошког института САНУ. Посвећен је проучавању музике као естетског, културног, историјског и друштвеног феномена и примарно усмерен на музиколошка и етномузиколошка истраживања. Редакција такође прихвата интердисциплинарне радове у чијем је фокусу музика. Часопис излази два пута годишње. Упутства за ауторе се могу преузети овде: <https://music.sanu.ac.rs/en/instructions-for-authors/>

Musicology is a peer-reviewed journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade). It is dedicated to the research of music as an aesthetical, cultural, historical and social phenomenon and primarily focused on musicological and ethnomusicological research. Editorial board also welcomes music-centred interdisciplinary research. The journal is published semiannually. Instructions for authors can be found on the following address: <https://music.sanu.ac.rs/en/instructions-for-authors/>

ISSN 1450-9814

eISSN 2406-0976

UDK 78(05)

БЕОГРАД 2021.

BELGRADE 2021

Одрицање од одговорности / Disclaimer

Садржај објављених текстова одражава искључиво ставове њихових аутора. Уредник и редакција не носе одговорност за тачност изнетих података. Електронске адресе и линкови су тачни у тренутку објављивања ове свеске. Уредник и редакција не одговарају за трајност, тачност и прикладност линкованог садржаја. /

The content of published articles reflects only the individual authors' opinions, and not those of the editor and the editorial board. Responsibility for the information and views expressed in the articles therein lies entirely with the author(s). Electronic addresses and links are correct at the moment of the publication of this volume. The editor and the editorial board are not responsible for the persistence or accuracy of urls for external or third-party websites referred, and do not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate and appropriate.

ПРЕВОДИОЦИ / TRANSLATORS

Ивана Медић, Александар Васић, Милош Браловић, Марија Голубовић /
Ivana Medić, Aleksandar Vasić, Miloš Bralović, Marija Golubović

ЛЕКТОР ЗА ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК / ENGLISH-LANGUAGE EDITING

Ивана Медић / Ivana Medić

ЛЕКТОРИ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК / SERBIAN-LANGUAGE EDITING

Јелена Јанковић-Бегуш, Александар Васић / Jelena Janković-Beguš, Aleksandar Vasić

КОРЕКТУРА / PROOFREADING

Милош Браловић, Александар Васић / Miloš Bralović, Aleksandar Vasić

ДИЗАЈН И ТЕХНИЧКА ОБРАДА / DESIGN & PREPRESS

Милан Шупут / Milan Šuput

ШТАМПА / PRINTED BY

Скрипта Интернационал, Београд / Scripta Internacional, Belgrade

Часопис је индексан на <http://doiserbia.nb.rs/> и у међународним базама ProQuest и Web of Science. /

The journal is indexed in <http://doiserbia.nb.rs/>, and in the international databases ProQuest and Web of Science.

Објављивање часописа финансијски је помогао Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство културе и информисања Републике Србије / The publication of this volume was supported by the Ministry of Education, Science and Technological Development and the Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia

САДРЖАЈ / CONTENTS

РЕЧ УРЕДНИКА / EDITOR'S FOREWORD
9–15

ТЕМА БРОЈА / THE MAIN THEME
МУЗИЧКА КРИТИКА У РУСИЈИ И ИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ
/ MUSIC CRITICISM IN RUSSIA AND EASTERN EUROPE

Госћу уредник ИВАНА МЕДИЋ / Guest Editor IVANA MEDIĆ

Akvilë Stuart

A SICK GENIUS? THE CRITICAL RECEPTION OF ALEXEI STANCHINSKY

Аквиле Стјуарт

БОЛЕСНИ ГЕНИЈЕ? КРИТИЧКА РЕЦЕПЦИЈА АЛЕКСЕЈА СТАНЧИЊСКОГ

19–33

Svetlana Georgievna Zvereva

RUSSIAN DRESDEN OF THE 1920s AND 1930s:
PROFILES OF MUSICAL, CHURCH AND SOCIAL LIFE

Светлана Георгиевна Зверева

РУССКИЙ ДРЕЗДЕН 1920-1930-х годов:
КОНТУРЫ МУЗЫКАЛЬНОЙ, ЦЕРКОВНОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ЖИЗНИ

35–56

Daniel Elphick

BORIS ASAFIEV AND SOVIET MUSICAL THOUGHT: REPUTATION AND
INFLUENCE

Данијел Елфик

БОРИС АСАФЈЕВ И СОВЈЕТСКА МИСАО О МУЗИЦИ: УГЛЕД И УТИЦАЈ

57–74

Stuart Campbell
THE RUSSIAN PARIS OF SERGEI RACHMANINOFF
Стюарт Кэмпбелл
РУССКИЙ ПАРИЖ С. В. РАХМАНИНОВА
75–104

VARIA

Ivana Vesić
CONTRIBUTION OF THE YUGOSLAV SOKOL ORGANIZATIONS
TO THE INTERWAR SPHERE OF MUSIC
Ивана Весић
ДОПРИНОС ЈУГОСЛОВЕНСКИХ СОКОЛСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
СФЕРИ МУЗИКЕ У МЕЂУРАТНОМ ПЕРИОДУ
107–133

Ivan Moody
WAYS OF LIVING ABROAD: THE FOREIGN COMPOSER IN BRITAIN AFTER
WORLD WAR II
Иван Мууди
КАКО ЖИВЕТИ У ТУЏИНИ: ИНОСТРАНИ КОМПОЗИТОРИ У БЕЛИКОЈ
БРИТАНИЈИ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА
135–147

Jasna Jovičević
GENDER PERSPECTIVES OF INSTRUMENTAL JAZZ PERFORMERS IN
SOUTHEASTERN EUROPE
Јасна Јовићевић
РОДНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ЦЕЗ ИНСТРУМЕНТАЛИСТКИЊА У ЈУГОИСТОЧНОЈ
ЕВРОПИ
149–164

НАУЧНА КРИТИКА И ПОЛЕМИКА / SCIENTIFIC REVIEWS AND
POLEMICS

Марија Ђирић

*На маргинама музиколошког канона. Композиторска генерација
Петра Стојановића, Петра Крстића и Станислава Биничког.*
Уредница Биљана Милановић. БЕОГРАД: МУЗИКОЛОШКО ДРУШТВО
СРБИЈЕ И МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ, 2019.

ISBN 978-86-80639-52-9

167–171

Маја Рагивојевић

ДИМИТРИЈЕ О. ГОЛЕМОВИЋ, ВЛАСИ: ТРАДИЦИОНАЛНА НАРОДНА
МУЗИКА. MUZIKA VLANIOR DJIN LUMJE.
НЕГОТИН: УДРУЖЕЊЕ ЗА ОЧУВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА, ЈЕЗИКА, КУЛТУРЕ И
ТРАДИЦИЈЕ ВЛАХА „ГЕРГИНА“, 2019.

ISBN 978-86-80602-08-0

173–175

Лана Раџиќа

*THE TUNES OF DIPLOMATIC NOTES. MUSIC AND DIPLOMACY IN SOUTHEAST
EUROPE (18TH–20TH CENTURY).*

EDITED BY IVANA VESIĆ, VESNA PENO, BOŠTJAN UDVIČ.

БЕОГРАД И ЛЈУБЉАНА: ИНСТИТУТ ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ, СРБИЈАН
АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ – УНИВЕРЗИТЕТ ЛЈУБЉАНА, ФАКУЛТЕТ
ЗА СОЦИЈАЛНЕ НАУКЕ, 2020.

ISBN 978-86-80639-54-3

177–180

Сања Грујић-Влајнић

ИВАНА МЕДИЋ. ПАРАЛЕЛНЕ ИСТОРИЈЕ: САВРЕМЕНА СРПСКА УМЕТНИЧКА
МУЗИКА У ДИЈАСПОРИ. БЕОГРАД: МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ САНУ,
2020.

ISBN 978-86-80639-44-4

181–184

Ivan Moody

NOI ISTORII ALE MUZICILOR ROMÂNEȘTI. 2 VOLS:

I. DE LA VECHI MANUSCRISE LA PRIODA MODERNĂ A MUZICII ROMÂNEȘTI;

II. IDEOLOGI, INSTITUȚII ȘI DIRECȚII COMONISTICE ÎN MUZICA
ROMÂNEASCĂ DIN SECOLELE XX–XXI. Eds. VALENTINA SANDU-DEDIU
AND NICOLAE GHEORGHÎĂ.

BUCHAREST: EDITURA MUZICALĂ, 2020.

ISBN 978-973-42-1155-5 (VOL. I) AND 978-973-42-1156-2 (VOL. II)
185–187

Зорица Премаїе

ДИСКОГРАФИЈА СРПСКЕ УМЕТНИЧКЕ МУЗИКЕ У 2020. ГОДИНИ
189–195

IN MEMORIAM

Милана Сїојадиновић-Милић

ИСИДОРА ЖЕБЕЉАН

(БЕОГРАД, 27. СЕПТЕМБАР 1967 – БЕОГРАД, 29. СЕПТЕМБАР 2020)
199–207

THE TUNES OF DIPLOMATIC NOTES. MUSIC MUSIC AND DIPLOMACY IN
SOUTHEAST EUROPE
(18TH–20TH CENTURY)

EDITED BY IVANA VESIĆ, VESNA PENO, BOŠTJAN UDOVIČ.

Belgrade and Ljubljana:
Institute of Musicology, Serbian Academy of Sciences and Arts – University of
Ljubljana, Faculty of Social Sciences, 2020.
ISBN 978-86-80639-54-3

Zbornik radova *The tunes of Diplomatic Notes. Music Music and Diplomacy in South-east Europe (18th–20th century)* rezultat je predanog rada uredničkog tima kojeg potpisuju dr. Ivana Vesić, dr. Vesna Peno i dr. Boštjan Udovič. Zajednička saradnja Muzikološkog instituta Srpske akademije nauka i umetnosti te Fakulteta društvenih nauka Univerziteta u Ljubljani u koncu je urodila pažnje vrijednom publikacijom koja na ukupno 261. stranici teksta, upotpunjenog fotografijama, tabelama i sadržajnim priložima, detaljno razrađuje problematiku odnosa između umjetnosti, muzike, kulture i društveno-političkih prilika centralnog i jugoistočnog dijela evropske regije. Sudeći prema riječima urednika nastanak Zbornika inspiriran je međunarodnom konferencijom održanom u Beogradu tokom maja mjeseca 2019. godine, u okviru koje se javnost upoznala s rezultatima istraživanja respektabilnih muzikologa u čijem fokusu je bilo međusobno prožimanje i ispreplitanje utjecaja na relaciji muzike i diplomatije. Također, razlog više za priređivanje i nastanak publikacije bila je potreba za istraživanjem nedovoljno zastupljenje teme u muzikološkim diskursima Centralne i Jugoistočne Evrope. Nedostatak sistematskih i temeljito vođenih istraživanja u ovome pravcu predstavljao je valjan podsticaj za realizaciju projekta koji bi na jednom mjestu prezentirao radove čija naučna akribija može biti temelj za dalja istraživanja, promišljanja i kontekstualizacije na pomenutom polju. Potrebno je napomenuti i da je Zbornik svjetlost dana ugledao tokom 2020. godine, kao i da je bio dijelom naučnog projekta *Identities of Serbian Music Within the Local and Global Framework: Traditions, Changes, Challenges*, podržanog od Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Pored *Uvoda*, Zbornik sadrži petnaest tekstova, čiju su jasnu metodološku strukturu i originalnu sadržinu potvrdili recenzenti dr. Milan Ristović, dr. Lana Pačuka i dr. Aleksandar Vasić. Publicirani tekstovi opremljeni su napomenama, neophodnom listom referenci, te pomno odabranim ilustracijama koje na adekvatan način prate logiku pisanja svakog pojedinog autora. S druge strane, uvid u izvore i reference navodi na zaključak da su isti prvenstveno usmjereni ka arhivskim zbirkama, te literaturi relevantnoj za oblast istraživanja, što kompletnoj publikaciji daje ozbiljan naučni dignitet. Zbornik je objavljen na engleskom jeziku, što će uveliko doprinijeti njegovoj međunarodnoj vidljivosti, ali i naučnoj iskoristivosti u širim evropskim i svjetskim kontekstima akademske zajednice zainteresiranim za društveno-politička i kulturna pitanja trusnog dijela evropskog tla kojim se ova publikacija bavi. Pre-

glednosti izdanja doprinosi njegova struktuiranost u tri kompaktne cjeline koje se sadržajno oslanjaju jedna na drugu. Tako postavljena struktura omogućava da se tekstovi isčitavaju i prate na logičan i konceptualiziran način, što kompletnoj fizionomiji publikacije daje cjelovitost i čvrst metodološki okvir. Valja napomenuti i to da su cjeline (*Diplomacy Behind the Scenes: Musicians' Contact With the Diplomatic Sphere; Reflections of Foreign Policies in National Music Spheres; Music as a Means of Cultural Diplomacy*) nastale kao rezultat temeljite klasifikacije tekstova s obzirom na sadržajnu problematiku kojom se bave.

Prvi dio Zbornika (*Diplomacy Behind the Scenes: Musicians' Contact With the Diplomatic Sphere*) donosi tri teksta, koja iz vizure različitih vremenskih okvira govore o umjetnicima čije su diplomatske karijere, kao i muzičko djelovanje pomogli ostvarivanju i jačanju konekcija s razvijenim evropskim zemljama. Tako Ivana Tomić Ferić (*The European Character of Dubrovnik and the Dalmatian Littoral at the End of the Enlightenment Period: Music and Diplomatic Ties of Luka and Miho Sorkočević, Julije Bajamonti and Ruđer Bošković*) nastoji odgovoriti na pitanje koliko kulturna/muzička sadašnjost duguje prošlosti te na koji način, i u kojoj mjeri, ona obilježava univerzalno kulturno i duhovno opredjeljenje. Odgovor na postavljeno pitanje prezentira se kroz praćenje života i kreativnog rada istaknutih hrvatskih enciklopedista, diplomata i muzičara koji su djelovali u Dubrovniku (Sorkočević, Bošković), ali i Splitu tokom 18. stoljeća (Bajamonti). Autorica teksta ustanovljuje da su pobrojani umjetnici svojim djelovanjem izvršili presudan utjecaj na etabliranje hrvatskih intelektualaca – pri čemu je istaknutu ulogu odigrao njihov diplomatski dijalog. Potom slijedi tekst kojeg potpisuju Vesna Peno i Goran Vasin (*The Birth of the Serbian National Music Project Under the Influence of Diplomacy*), u kome je moguće slijediti dva narativa. Prvi narativ donosi uvid u diplomatske depeše koje su razmijenjivali carigradski patrijarh i srpski mitropolit Josif Rajačić, dok drugi govori o ulozi Mihaila Fjodoroviča Rajevskog (Михаил Фёдорович Раевский), utjecajnog ruskog diplomate u Beču, u stvaranju panslavističke kulturne politike i nacionalnih muzičkih tendencija. Jasan slijed iznošenja podataka daje na znanje da su Rajačić i Raevski igrali važne, ako ne i presudne uloge u sveukupnoj društvenoj matrici zahvaljujući kojoj je poznati srpski kompozitor Kornelije Stanković stupio na muzičku scenu 19. stoljeća. Prvu cjelinu zaokružuje tekst Ratomira Milikića (*Petar Bingulac, Musicologist and Music Critic in the Diplomatic Service*), u kome se iznose saznanja o diplomatskoj karijeri Petra Bingulca – srpskog muzikologa širokog općeg obrazovanja, ali i zavidne diplomatske karijere ostvarene prije Drugog svjetskog rata. Ratomir Milkić iznosi podatke o zanimljivim momentima Bingulčeve karijere vezane za rad Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, i to u vrijeme kada je odbranio svoju doktorsku tezu u Parizu.

Drugi dio (*Reflections of Foreign Policies in National Music Spheres*) obuhvatio je šest radova u okviru kojih se istražuju utjecaji inostrane politike na razvoj umjetničkog, kulturnog i muzičkog života jugoistočnog i centralnog dijela evropske regije tokom 20. stoljeća. Rad Ranke Gašić (*Musical Life in Belgrade as an Instrument of Global Political Polarization on the Eve of WWII*) prati muzički život Beograda neposredno pred početak Drugog svjetskog rata, uviđajući da je isti nerijetko bio politički inspiriran kulturama Njemačke i Velike Britanije. Nadalje, Srđan Atanaso-

vski (*Allies in Music: French Influences and Role Models in the Cvijeta Zuzorić Association of Friends of Arts*) detaljno analizira utjecaje francuske kulture na rad i aktivnosti Društva prijatelja umjetnosti „Cvijeta Zuzorić“, dok rad Ivane Vesić (*The Echoes of Diplomatic Disputes. The Macedonian Question in the Work of Serbian and Yugoslav Music Scholars*) pojašnjava kako je tzv. Makedonsko pitanje zadiralo u interkulturalne odnose muzičara Jugoslavije i Bugarske te na koji način su složene diplomatske prilike oblikovale percepciju o tradicionalnoj muzici obje zemlje. S druge strane, Stefanka Georgieva (*Before and After the “Treaty of Eternal Friendship.” Musical and Cultural Contacts Between Bulgaria and Yugoslavia In the 1930s /an Attempt at Typology/*) opisuje složene i kontradiktornostima protkane političke relacije između Bugarske i Jugoslavije tokom 1930-ih godina 20. stoljeća, pri čemu je naglasak stavljen na njihovu tipologiju koju autorica prati kroz tri razvojne faze. Florinela Popa (*Music During the Cold War: A Romanian Story*) i Lenka Křupková (*“Ideologically Progressive Art” Meets Western Avant-Garde*) u svojim istraživanjima pažnju skreću na diplomatska dešavanja Centralne Evrope, koja su oko 1948. godine u Rumuniji i Čehoslovačkoj obilježila umjetničko, kao i muzičko djelovanje.

Posljednji dio Zbornika (*Music as a Means of Cultural Diplomacy*), ima za cilj prezentirati društveno-političke tokove u socijalističkoj Jugoslaviji, i to počev od 1940-ih pa do 1980-ih godina prošloga stoljeća. Teme prezentirane u ovom odjeljku daju uvid u do sada manje znane detalje o bogatoj kulturnoj prošlosti Jugoslavije, u kojoj je muzika nerijetko bila oruđe složene diplomatije. Praćenje tekstova poput onoga Aleksandre Kolaković (*Music and Cultural Diplomacy: Presentation of the “New Yugoslavia” in France After 1945*), omogućava da se saznaju podaci o diplomatskim odnosima s Francuskom nakon Drugog svjetskog rata, kada je značajna politička figura bio diplomata Marko Ristić – prvi jugoslovenski ambasador u Parizu nakon završetka rata. S druge strane, Biljana Milanović (*Sounding the Turn to the West: Music and Diplomacy of Yugoslavia After the Split With the USSR and the Countries of the “People’s Democracy” (1949–1952)*) temeljito proučava politička dešavanja u Jugoslaviji krajem 1940-ih, kao i njihove posljedice na muzički život – naročito u smislu ostvarivanja konekcija s tzv. Zapadnim blokom. Novu perspektivu gledanja na značaj međunarodnih turneja profesionalnih tradicionalnih plesnih ansambala daje Ivan Hofman (*“Folklore Diplomacy” – the Role of Musical Folklore in Yugoslavia’s Foreign Policy 1949–1971*), ukazujući na činjenicu da su isti imali značajnog upliva u ostvarivanju političkih ciljeva Jugoslavije u međunarodnim okvirima. Na pomenutu tematiku nadovezuje se i Julijana Papazova (*Yugoslav Music Diplomacy in the 1960s and 1970s – the Cases of Esma Redžepova and the Band Magnifico*), u čijoj studiji saznajemo o turnejama bendova, ali i izvođača tradicionalne muzike, čije je djelovanje ostalo utkano u društveno-kulturni prostor s kraja 20. stoljeća. Na samom kraju nalazi se tekst Maje Vasiljević (*Cultural Cooperation Between the Non-Aligned Yugoslavia and the Neutral Finland From the 1960s to the 1980*) koji sistematično opisuje institucionalne odnose na nivou kulture između socijalističke Jugoslavije i Finske u periodu od 1960. do 1980. godine.

Zbornik *The tunes of Diplomatic Notes: Music Music and Diplomacy in Southeast Europe (18th–20th century)* predstavlja vrijedno muzikološko djelo, koje zahvaljujući jasnoj i sistematičnoj strukturi omogućava uvid u vrlo složene diplomatske

odnose na prostoru Centralne i Jugoistočne Evrope. S druge strane, publikacija u potpunosti ispunjava svoju svrhu te tako pred akademsku, ali i širu javnost iznosi činjenice o utjecaju diplomatije na tokove umjetničkog, kulturnog i napose muzičkog života. Stoga se može konstatirati da publikacija, obzirom na kvantitet i vjerodostojnost arhivskih izvora koje konsultuje i uspješno kontekstualizira, čini pionirski poduhvat u regionalnim muzikološkim istraživanjima, ali i vrijedno svjedočanstvo o minulim vremenima u okviru kojih je muzička umjetnost bila nezaobilazan dio političke, društvene i kulturne svakodnevnice.

Lana Paćuka

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

78

МУЗИКОЛОГИЈА : часопис Музиколошког
института САНУ = Musicology : journal of the Institute
of Musicology SASA / главни и одговорни уредник =
editor-in-chief Александар Васић. - 2001, бр.1-
. - Београд : Музиколошки институт САНУ, 2001-
(Београд : Скрипта Интернационал). - 25 cm

Полугодишње. - Текст на срп. и више светских језика. -
Друго издање на другом медијуму: Музикологија (On-
line) = ISSN 2406-0976
ISSN 1450-9814 = Музикологија
COBISS.SR-ID 173918727
